

Motion till riksdagen 2025/26:532

av Isak From (S)

Den svenska älgförvaltningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett rättvist älgförvaltningssystem med en oberoende ordförande utsedd av länsstyrelserna i ÄFO och ÄSO och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet att överväga en översyn av finansieringen av länsstyrelserna och tillkännager detta för regeringen.

Älgförvaltning

Älgjakten intar en särställning i det svenska samhället, mycket tack vare dess stora sociala betydelse.

Samtidigt orsakar älgen stor debatt. Älgstammen har orsakat stora skador på skog och åkergröda samt trafikolyckor. Dagens älgförvaltning syftar till att skapa en livskraftig älgstam med hög kvalitet, som är i balans med betesresurserna, vilket är omtvistat.

Den svenska älgstammen har under det senaste seklet genomgått stora förändringar genom ett förändrat skogsbruk som skapat stora mängder bete för älgarna.

Älgförvaltningen har hittills varit starkt inriktad på att hålla en älgstam i balans med fodertillgången. Från 60-talet ökade älgstammen och kulminerade 1983, då den bedömdes vara över en halv miljon och 180 000 älgar sköts.

Vid jaktstarten hösten 2023 uppskattades älgstammen till 250 000 individer, varav cirka 50 000 fälldes. I de 4 nordligaste länen sjönk antalet med drygt 13 tusen från åren 2015–2016 till 2023–2024. Det innebär mer än 7 miljoner färre klimatsmarta portioner älg 2023 jämfört med 2020.

Vi hade en älgstam 2023–2024 på ungefär 200 000 älgar efter jakt; det är en mycket stor nedgång, vilket inneburit en diskussion om att älgen riskerar att hamna på Artdatabankens rödlista. Många lokala jaktlag vittnar nu om att gränsen är nådd och att det inte går att skjuta ner stammen mer.

Att minska den svenska älgstammen har varit en målsättning för att minska skadorna på skog. Trots att älgstammen nu är så svag vill storskogsbruket att det skjuts fler älgar. Företrädare för Skogsindustrierna styr i praktiken älgförvaltningsgrupperna och driver konsekvent ökad avskjutning för att minska älgstammen ytterligare.

Under hösten 2024 gjorde TV4:s Kalla fakta en granskning av älgförvaltningen, där det framkom oroväckande uppgifter om hot och trakasserier mot jaktledare och hela jaktlag. Storskogsbruket använder helt enkelt sin utslagsröst i älgförvaltningsgrupperna. Gör inte jaktlagen som storskogsbruket vill blir man helt enkelt avsatt och jaktlaget förlorar jakten. Hot och trakasserier kan aldrig accepteras, och det är något ansvariga politiker måste ta starkt avstånd från.

Samtidigt konstateras att den mätmetod som används för skogsskador inte är korrekt då metoden inte tar hänsyn till dåliga plantor, röjning och gallring. SLU har också bekräftat att det svenska systemet inte tar hänsyn till andra parametrar och hänvisar också till det norska systemet. Socialdemokraterna bör ge SLU i uppdrag att utforma en ny trovärdig mätmetod för viltskador.

Grundläggande är att skjuta rätt antal älgar, att ha en hög kalvavskjutning samt rätt könsfördelning och ålder bland vuxna djur. Målet borde vara att jägare och jaktlag ska inrikta sin avskjutning på kalvar och unga djur, för att därigenom höja stammens medelålder och på så vis även dess kvalitet. Stora och äldre älgar i kombination med rätt könsfördelning ger en hög reproduktion. En balanserad älgstam med hög reproduktion kan ge ett lika stort jaktuttag som en stor älgstam med låg reproduktion. Älgförvaltningen måste spara produktiva djur för att vi ska kunna ha en jaktbar älgstam i balans med fodertillgången och skador på ungskog.

Älgen, kronjuvelen i viltfaunan, vill de allra flesta ha. De flesta vill ha älgstammen jaktbar. Att förändra älgförvaltningen i framtiden, det är en större sak. Inte bara klimat, foder, jakttillgång, skogsbruk och rovdjur måste då beaktas. En annan viktig del för acceptansen är att jakten ska vara och upplevas som etisk, och direkt aktuellt är att om älgen rödlistas så försvagas acceptansen för jakten, något som måste beaktas här och nu.

En del i bakgrunden om etik är att stora skogsbolag tycker att det är helt okej att jaga och driva älgar, kor och kalvar i meterdjup snö.

Jägare och Samebyar är dock mycket kritiska till storskogsbolagets återkommande vinterjakter. Det är extremt omoraliskt, det känns inte bra. Också klimatförändringarna med allt varmare höstar innebär att det kan finnas skäl att sätta upp en gräns för hur varmt det kan vara för att man ska få släppa lös en hund.

Jakttiderna föreslås av Naturvårdsverket och fastställs av regeringen. Jakttiden startar samma dag för alla älgjaktsområden – den 1 september för norra Sverige och den 8 oktober för södra Sverige. Jakttidens längd – med eventuella uppehåll och andra begränsningar i jakten – fastställs årligen av respektive länsstyrelse. Älgen ska inte vara på rödlistan, den ska vara jaktbar. Därför är det vid kommande översyn av jakttiderna viktigt att inkludera älgstammens kvalitet och säkerställa att godtagbara etiska aspekter beaktas så att älgjakt med löshund vintertid i meterdjup snö och heta höstdagar helt undviks.

Vi vill skapa ett nytt älgförvaltningssystem som utgår från den spridning som älgstammarna har lokalt och från de lokala ekologiska förutsättningarna möjliggöra jakt anpassad efter betestillgången, de areella näringarna och trafiksäkerheten och ha ett administrativt system som är enkelt, rättssäkert och kostnadseffektivt. Vi anser att det är oacceptabelt att det är jägarna som ska bekosta den statliga underfinansieringen av länsstyrelserna. Därför anser vi att vi nu behöver ändra sammansättningen i

älgförvaltningsområden (ÄFO) och älgförvaltningsgrupperna (ÄFG). Jägare och markägare bör i lika antal vara representerade, men det bör finnas en oberoende ordförande utsedd av länsstyrelsen. Älgen måste förvaltas lokalt med regional styrning där länsstyrelsen eller, i fall där länsstyrelsen bedöms för liten, införa samordning mellan närliggande län. Länsstyrelser och viltförvaltningsdelegationerna måste ges ett avgörande inflytande. Klövviltsförvaltningen och planarbetet med älgskötselplaner måste förbättras genom att bistå och utbilda aktiva inom ÄFO och ÄSO. Dessa insatser och rådgivning bör ske efter samråd med och/eller samverkan med respektive länsstyrelse och viltförvaltningsdelegation.

Isak From (S)